

Úvodní slovo na zahájení mezinárodní konference k 50. výročí otevření druhé fronty v Evropě

V moderní historii lidstva jsou období, na která nelze zapomenout a která svým významem mimořádně ovlivnila chod dějin. Bezesporu k nim patří **největší kombinovaná vojenská operace v historii - Overlord**, jejíž 50. výročí v letošním roce vzpomínáme.

Příprava této operace probíhala již od roku 1942. Její definitivní znění bylo zakončeno v roce 1943. Rozhodnutí o provedení operace bylo přijato na konferenci spojenců v Teheránu na podzim roku 1943. Rozsah této operace snad nejlépe mohou charakterizovat následující údaje. V prvním sledu bylo nasazeno 5 divízí z moře, 3 výsadkové divize ze vzduchu. Na operaci se podílelo 5 tisíc lodí, z toho 900 válečných, 11 tisíc letadel, bylo vysazeno 150 tisíc vojáků, z toho 23 tisíce letectvy.

Naše zamyšlení je věnováno všem těm statečným a rozhodným prostým vojákům, jejich velitelům, politikům, lidem v továrnách, občanům, kteří projevíli onu vysokou odpovědnost dovést porážku fašismu do vítězného konce a vytvořit podmínky pro uplatnění demokratických principů v životě osvobozených národů Evropy.

S hrdostí si připomínáme, že i **příslušníci československé armády, letci i vojáci obrněné brigády** v Anglii se aktivně účastnili na této významné operaci jako součást koaličních sil. Dovolte, abych vzpomenu alespoň na příslušníky **československého letectva**, kteří se zúčastnili od samého počátku operace Overlord v sestavě 134. československého stíhacího křídla složeného z 310., 312. a 313. perutě a **příslušníků československé obrněné brigády**, kteří se na přelomu srpna a září vylodili v Normandii v počtu 4260 vojáků a jejichž operačním úkolem bylo blokování 16tisícové německé posádky v Dunkerque, a to až do 8. 5. 1945. Současně bych chtěl připomenout jména oněch **slavných vojevůdců**, kteří tuto operaci připravovali a řídili, zejména vrchního velitele spojeneckých sil generála **Eisenhowera** (USA), jeho náčelníka štábu **B. Smitha** (USA), velitele pozemních sil pozdějšího maršála **Montgomeryho**, velitele letectva let. maršála **Malloryho** a velitele námořnictva admirála **Ramsaye** (všichni Velká Británie).

Významně tím byla podpořena a potvrzena vůle politického vedení o **udržení kontinuity československé státnosti**. Operace Overlord změnila **dynamiku války**. Za necelý rok od přistání prvních invazních vojsk v Normandii byla Evropa osvobozena od fašistické nadvlády. **Nebylo to však bez obětí**. Tisíce hrobů je rozeseo na bojištích od Normandie po Berlín. **Prosím, abychom minutou ticha**

vzpomněli památky všech, kteří obětovali to nejcennější pro příští svobodný život nás všech.

Jestliže se dnes budeme zamýšlet nad **mezinárodně politickými souvislostmi** otevření druhé fronty v Evropě, jejími důsledky pro Československo, nad významnými strategickými aspekty invaze, nemůžeme abstrahovat od **realit dneška** - Evropy po 50ti letech od vyloďení v Normandii. Svět a Evropa za ony dvě generace prožily svůj osud. Od krátkého poválečného období tolerance, přes bipolární svět na pokraji jaderné katastrofy, až po dnešek, předznamenáný jak nadějemi, tak nejistotami. **Není nic důležitějšího než v této situaci hledat nové přístupy ke stabilní evropské bezpečnosti.**

Česká republika svojí politickou, ekonomickou a sociální podstatou přeměn směřuje ke sdílení hodnot demokratického světa. Je jenom přirozené, že za takovýchto podmínek usiluje o **jistoty své bezpečné budoucnosti**. Současně však chápe svoji **spoluzodpovědnost** a nezbytnost vlastní reálné angažovanosti za takové uspořádání Evropy, které povede ke snižování míry nestability a k odstraňování rizik.

I když základem stability státu, jeho suverenity a bezpečnosti musí být **vlastní vnitřní politická jistota, ekonomická prosperita, ale i efektivní a VĚROHODNÁ SCHOPNOST OBRANY** těchto hodnot, nelze ani na chvíli zanedbat možnosti v **mezinárodním kontextu zvyšovat míru bezpečnosti** jeho občanů. Není pochyb o tom, že **nesporným strategickým cílem bezpečnosti České republiky** v mezinárodním kontextu je její **budoucí členství v NATO**, dnes jediné organizaci schopné poskytnout bezpečnostní garance svým členům.

Postupné strategické a institucionální transformace, které NATO od rozpadu bipolárního světa uskutečňuje, svědčí o snaze **najít v nových podmínkách odpovědi na probíhající změny** a vztahy i k mimočlenským státům. **Program PFP** rozšiřuje oblast bezpečnostní a vojenské spolupráce. Jeho realizaci chápeme jako **otevřený prostor**, kde připravenost obou stran ke konkrétním krokům všestranného vzájemného přibližování v bezpečnostní a vojenské oblasti je dána **jen mírou schopnosti** a angažovanosti podílet se na vytváření bezpečnostních hodnot v evropském prostoru.

Dovolte mi, abych v závěru svého vystoupení v **kontextu onoho dějinného poučení od operace Overlord** po dnešek shrnul základní **představy o naší a evropské bezpečnosti.**

- 1. Problém bezpečné střední a východní Evropy je dnes i problémem západu.** Proto prohlubování svazků zemí střední a východní Evropy s evropskými organizacemi bude z perspektivního hlediska pro země střední Evropy rozhodující.
- 2. Bezpečnost je nejlépe udržována v podmínkách prosperující a vzájemně spojené ekonomiky.**
- 3. Stávající bezpečnostní struktury jsou ve stádiu přerodu** a musí otevřeněji přijímat zásadní politické změny, ke kterým ve SVE došlo. **Izolacionismus není východisko pro vlastní jistoty.**

4. **NATO** ve svém euroatlantickém propojení bude ještě dlouho **základem stability** a bezpečnosti širšího prostoru. Jeho otevřenost a **diferencovaná vstřícnost** pokročilým demokraciím střední Evropy posune celou stabilitu Evropy na východ. **PFP je přitom prostředkem k dosažení potřebné kompatibility s NATO.**
5. **ZEU, jako evropský pilíř NATO** má potenciální možnost pružněji **rozšiřovat prostor garancí** pro demokraticky rozvíjející se země SVE. Aktivní spolupráce se ZEU je pro tyto země **jednou z cest** k zajišťování bezpečnosti a stability.
6. **Evropská bezpečnost nemůže být zajištěna izolací Ruska.** Rusko po tři století vyvažovalo euroasijský prostor. **Podpora demokratickým silám Ruska je potřebná stejně tak, jako POZORNÉ SLEDOVÁNÍ vývoje v tomto prostoru.**
7. Velký význam je nutné položit na **preventivní diplomacii.** **Předcházení krizím** a účinné a včasné zabránění konfliktům je důležitý nástroj evropské bezpečnosti. Důkazem **selhání** krizového managementu je dnešní situace v **Bosně.**
8. **Mírové operace OSN** musí být realizovány s **jasnými politickými event. vojenskými cíli** a pod velením vybaveným potřebnou **kompetencí.**